Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, četrtek 24. junija 1937 | Cena din 1

Slovenski dom

Štev. 141 | Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah" | Leto II.

Nemčija in Italija bosta sami nadzirali španske obale

Včeraj sta Nemčija in Italija za trajno izstopili iz odbora za nevmešavanje

Rim, 24. junija. Včeraj popoldne je izšlo uradno poročilo, da je italijanska vlada ugotovila, da ni nič več sodelovanja med državami-članicami londonskega odbora, in da je zato dala navodila svojemu poslaniku v Londonu, da sporoči sklep fašistične vlade, da dokončno izstopi iz nadzornega sistema na Španskem.

London, 24. junija. AA. (Havas) Nemški poslanik von Ribbentrop je izročil včeraj v zunanjem uradu spomenico, v kateri izjavlja nemška vlada, da Nemčija dokončno izstopa iz sistema nadzorstva in nevmešavanja.

Spomenica se glasi:

Ko je nemška vlada dobila poročilo o napadu na nemško križarko »Leipzig« dne 18. junija, je takoj obvestila države, ki sodelujejo pri pomorskem nadzorstvu na Španskem, da ni voljna izpostaviti svoje pomorske sile, ki imajo mednarodno nalogo, kot tarčo rdeči Španiji na visokem morju. Nemška vlada je omejila na najmanjšo mero poroštva, o katerih je mislila, da jih sme zahtevati za varstvo nemških ladij, in je predlagala pomorsko demonstracijo štirih nadzornih držav, ki bi tako dale jasno na znanje, da je očitno soglasje med pomorskimi državami. Ker britanska in francoska vlada nista bili voljni sprejeti te najmanjše zahteve, izjavlja nemška vlada z obžalovanjem, da med državami, ki sodelujejo v sistemu nadzorstva, ni duha skupnosti, ki tvori neobhodni pogoj za izvedbo skupne mednarodne naloge.

Nemška vlada je zato sklenila, umakniti se dokončno iz sistema nadzorstva.

Rim, 24. junija. AA. (DNB) V zvezi z uradnim poročilom o odstopu Italije in Nemčije iz nadzornega sistema, poučeni italijanski krogi ne dajejo nobenih podrobnih pojasnil. Upajo pa, da bo morda nemški in italijanski sklep razčistil sedanji motni položaj. Možnosti splošnega spopada zaradi odstopa Italije in Nemčije iz nadzornega sistema sploh ne upoštevajo. Edina možnost spopada bi utegnila nastati z izzivalnim nastopom valencijske vlade.

Izjava angleškega zun. ministra

London, 24. junija. AA. (Reuter). Zunanji minister Eden je izjavil danes v spodnji zbornici, da je nemški zunanji minister baron Neurath sporočil britanskemu poslaniku, da se nemška vlada, ker se ni dosegel sporazum, smatra obvezano, da odpokliče vse svoje vojne ladje iz nadzornega sistema. Von Neurath je dodal, da se je ta akcija izvršila z namenom, da se prepreči otežkočenje položaja in da se bo nemška vlada omejila na to akcijo. Britanska vlada, je dejal Eden, jemlje na znanje ta sklep in vzroke, ki so ga vodili.

Na razna druga vprašanja je Eden odgovoril, da se, kakor je videti iz vsega položaja, nemški odgovor nanaša izključno samo na udeležbo nemških vojnih ladij v nadzornem sistemu in da nemška vlada ne namerava opustiti udeležbe v tem nevmeševalnem odboru. Tudi italijanski poslanik je sporočil, da je tudi italijanska vlada sklenila odpoklicati svoje ladje iz nadzornega sistema.

Nato je vprašal Lloyd George, ali bo nemška akcija kršila dogovor s pošiljanjem čet in vojnega materijala na Špansko. Eden je odgovoril: **Ne. Po mojem se izjava nemške vlade nanaša samo na udeležbo pri pomorskem nadzorstvu.**

Po govoru v poslanski zbornici je Eden odšel v buckingamsko palačo, kjer ga je kralj Jurij VI. sprejel v avdijenci. Poročal je vladarju o zunanje-političnem položaju z ozirom na umik Nemčije in Italije iz odbora za nevmešavanje.

Nemčija je šla, a bojne ladje ostanejo

London, 24. junija. o. Angleški opazovalci s skrbjo pričakujejo nadaljnjih nemških in italijanskih korakov. Domnevajo, da bodo uradnemu naznanilu kmalu sledila dejanja. Nemčija in Italija bosta takoj odpoklicali svoje bojne ladje iz nadzorstva.

Te bojne ladje pa ne bodo odplule domov, marveč bodo ostale v španskih vodah in bodo na svojo pest in na svojo odgovornost izvajale nadzorstvo in blokado tistih delov španske obale, ki so še v oblasti valencijske vlade.

Da je temu tako, priča dejstvo, da so že odplule v španske vode naslednje nemške ladje: admiralska ladja »Graf Spee«, oklopnica »Admiral Scheer«, križarka »Nürnberg«, križarka »Karlsruhe«, tri torpedovke ter ena rezervna ladja za benecin. To brodovje je včeraj priplulo v pristanišče Lagos na Portugalskem, kjer se je založilo z gorivom, od tam pa bo danes odplulo v Sredozemsko morje.

Ta nemški korak razlagajo kot jasen dokaz za to, da je Nemčija pripravljena na vse in da bo za vsako ceno ter na lastno pest preprečila dovažanje vojnega materijala in prostovoljcev v rdečo Španijo. Ni treba poudarjati, da tak korak povzroča resno nevarnost za evropski mir, ker Nemčiji ne bodo pustile v tem vprašanju prostih rok tiste države, ki so naklonjene rdeči Španiji.

Naš socialni minister - član odbora mednarodnega urada za delo

Ženeva, 23. jun. AA. Včeraj so izvolili stalni svet mednarodnega urada za delo za prihodnja tri leta. Zanimanje za volitve je bilo veliko, ker so mnoge države postavile svoje kandidate, želeč na ta način zavzeti svoje mesto v tej važni mednarodni ustanovi.

Ker zavzema naša država važen mednarodni položaj in je na področju socialnega zakonodavsiva in delavskega varstva izvedla temeljite reforme, so našega kandidata, ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje Dragišo Cvetkoviča izvolili v stalni svet za prihodnja tri leta z 81 glasovi od 84. Na ta način je naša dežela dobila izmed vseh kandidatov največ glasov. Odposlanci, ki so glasovali, so hoteli izkazati naši državi posebno čast, saj so izvolili vsega samo osem članov tega sveta. Vredno je omeniti, da so pri glasovanju nastopile vse države Male antante, Balkanske zveze in ostalega Balkana soglasno, kar je napravilo na konferenčne kroge jako lep vtis. To soglasje pomeni nov uspeh naše države ne le na političnem področju, temveč tudi na področju gospodarskega in socialnega sodelovanja.

Minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Dragiša Cvetkovič je danes po daljšem prebivanju v Ženevi, kjer se je udeležil 33. mednarodne konference za delo, odpotoval s simplonom v Belgrad. Na postaji so se od njega poslovili stalni odposlanec in poslanik dr. Ivan Subotič z osebjem našega stalnega odposlanstva pri Društvu narodov in generalni konzul v Ženevi. Z ministrom Cvetkovičem je odpotoval v Belgrad tudi načelnik ministrstva Dušan Jeremič.

Na včerajšnji sklepni seji mednarodne delovne konference so potrdili in razglasili izvolitev stalnega sveta mednarodne delovne organizacije. Izvolitev Jugoslavije v tem stalnem svetu je naredila kar najboljši vtis. Tako uspešno izvolitev Jugoslavije si razlagajo v ženevskih mednarodnih krogih kot rezultat nenavadno uspešne zunanje politike dr. Stojadinoviča, o kateri tu mislijo, da je dala Jugoslaviji mednarodni položaj prvega reda. V upravni odbor mednarodne delovne organizacije sta prišla od Jugoslovanov v imenu delodajalske skupine še G. Djuka Čurčin, generalni tajnik centrale industrijskih korporacij, in v imenu delavske skupine g. Bogdan Krekič, tajnik unije delavskih sindikatov kraljevine Jugoslavije. Ta dva odbora pomenita skupaj z izvolitvijo vladnega kandidata ministra za socialno politiko Dragišo Cvetkoviča velik uspeh za Jugoslavijo v mednarodni delovni organizaciji, ker je to prvič v letopisih te najvišje socialne in gospodarske ustanove, da so pri kateri državi izvolili zastopnike vseh treh skupin. Te skupine tvorijo mednarodno delovno organizacijo in sicer vladna, delodajalska in delavska skupina.

Na današnji sklepni seji je povzel besedo v imenu delavske skupine Bogdan Krekič kot podpredsednik letošnje mednarodne delovne konference. Izjavil je v imenu delavskih skupin, da delavci niso zadovoljni z vsemi uspehi konference, vendar pa ne izgubljajo upanja, da se to ne bi v bodoče doseglo.

»Čiščenje« v sovjetski diplomaciji:

Rdeči zunanji komisar Litvinov - aretiran

Moskva, 24. junija. o. Že dalje časa so se širile vesti, da namerava Stalin odstraniti tudi voditelja sovjetske zunanje politike, komisarja za zunanje zadeve Litvinova, ki so ga zaradi njegovih dobrih stikov z evropskimi, zlasti angleškimi diplomatskimi krogi že dalje časa sumili. Širile so se najprej govorice, da mu bodo zaradi njegovih velikih zunanje političnih zaslug prizanesli v toliko, da bo izgubil samo svoje mesto in ne bo mogel več v inozemstvo. To domnevo je potrdilo dejstvo, da je še do zadnjega vodil vse zunanje politične posle in pred nekaj dnevi sprejel litvanskega zunanjega ministra Muntersa.

Pred dvema dnevoma pa so Litvinova nenadoma aretirali.

Vesti, da je bil Litvinov aretiran, kljub pričakovanju niso izzvale v Rusiji velikega presenečenja, kajti bilo je znano, da je njegov položaj bil omajan že takrat, ko se je komisarju za notranje zadeve Ježovu posrečilo dobiti od Litvinove žene pri njeni aretaciji tajne obremenilne dokumente. Pravijo, da je Ježov tedaj obljubil Litvinovi ženi svobodo, če mu izroči te dokumente. Dolgo časa se je branila, pristala pa je nato šele potem, ko ji je Ježov pokazal ljubavna pisma, ki da jih je njen mož pisal neki moskovski lepotici. Dokumenti, ki jih je na ta način dobil v roke Ježov, dokazujejo, da je Litvinov s svojim rezerviranim stališčem stalno podpiral gibanje trockistov.

Vreme je ustavilo boje na španskem severu

Salamanca, 24. junija. AA. Havas: Uradno poročilo nacionalistov pravi, da so zaradi slabega vremena ustavljene borbe na baskovski fronti.

Do včeraj, da so prodirale nacionalistične čete na baskovskem bojišču dalje in da niso imele posebnih ovir pred sabo. Nacionalistični oddelki so zavzeli Lajareto, Casa del Albarelete, Baracaldo, Sestao, Portugalete, Ugalete, La Escontrisa in Ortueja.

Nacionalistične čete so prodrle dalje od Saracalda in Portugalete in stoje zdaj pred Nosedalom, 17 km od Bilbaa na cesti v Santander. Južno od tega kraja branijo baskovske čete rudarsko pokrajino La Arboledo. — Na odseku fronte pri Valmasedu so nacionalistične čete zavzele postojanke na hribih, kjer obvladujejo to mesto. Sovražni odpor je bil neznaten. Baskovske čete so že začele zapuščati Almasete in več drugih manjših krajev v tem odseku.

Vesti iz Valencije

Madrid, 24. junija. AA. Havas. Uradno poročilo republikanske vojske pravi, da je bil odbit napad nacionalistov pri Jamari. Pri Santandru so baskovski oddelki uničili sovražno baterijo in je sovražnik moral izprazniti vas Baruelo. Pri Oviedu je bil odbit napad nacionalistov.

Valencija, 24. junija. AA. Havas: Zunanji minister Giral je izjavil, da ne bo španska vlada ničesar storila v slučaju demonstracije italijanskega in nemškega brodovja pred Valencijo, pač pa bo v slučaju napada branila svoje suverene pravice.

Minister Cvetković v Ljubljani

Ljubljana, 24. junija.

Ponoči se je iz Ženeve s Simplon expresom pripeljal v Ljubljano socialni minister Dragiša Cvetkovič. Prenočil je na kolodvoru v salonskem vozu. Dopoldne si je okrog pol devetih ogledal najprej ljubljansko bolnišnico, kjer ga je sprejel upravnik dr. Ferlan Vladimir z uradništvom bolnišnice. Minister Cvetkovič se je posebno zanimal za nove parne kotle v bolnišnici, ki so nujno potrebni pri centralni kurjavi ter je uprava zaradi njih prosila ministrstvo za potrebni kredit v znesku 1,312.000 dinarjev. Minister si je dosedanjo centralno kurjavo ogledal ter obljubil, da bo s svoje strani nabavo novih kotlov zelo priporočal, ker se je prepričal, da je sedanje stanje v bolnišnici nevzdržno. Sedanja centralna kurjava v bolnišnici je v takem stanju, da utegne prihodnjo zimo bolnišnica ostati brez tople vode, zato je nabava novih kotlov res nujno potrebna.

Iz bolnišnice se je g. minister Cvetkovič odpeljal s svojim tajnikom na Okrožni urad, kjer ga je sprejel predsednik g. Kremžar ter ravnatelj dr. Bohinjc. Minister si je ogledal urad ter se zlasti zanimal za število ordinacij, za število bolnikov ter sploh za vse podrobno delo urada. Izrazil je tudi misel, da bi bilo potrebno v Ljubljani zgraditi posebno bolnišnico za nezgodne slučaje, da bi se na ta način pospešilo zdravljenje delavcev, ki jih pri delu zalotijo nesreče.

Minister Cvetkoivč se je potem odpeljal še na Pokojninski zavod, kjer ga je sprejel predsednik dr. Milavec. Tudi tu se je g. minister zanimal za mnoge podrobnosti Pokojninskega zavoda. Predstavniki PZ so ministra opozorili na nujno potrebo, naj bi minister hitro izdal uredbo o razširjenju pokojninskega zavarovanja.

Iz Pokojninskega zavoda se je minister Cvetkovič odpeljal na banovino, kjer je imel daljši razgovor z banom dr. Natlačenom in drugimi.

Danes zjutraj je potoval iz inozemstva čez Jesenice in Ljubljano v Belgrad tudi minister za šume in rude dr. Jankovič, ki ga je na kolodvoru počakal in pozdravil ban dr. Natlačen.

Od ponesrečene nemške odprave na Himalajo so se rešili po zadnjih poročilih trije člani: dr. Wien, dr. Luft ter angleški poročnik Astor.

Severno ameriški Judje so začeli gonjo proti Shakespearejevi drami »Beneški trgovec« in dosegli, da je že nad sto srednjih šol prepovedalo to dramo uporabljati za šolsko berilo.

Voditelj francoske »Fronte svobode«, poslanec Francoske ljudske stranke Doriot, je odložil poslansko mesto in se posvetil docela delu za protikomunistično politično fronto.

Več sto odlikovanj je podelila sovjetska vlada zadnje čase častnikom rdeče vojske. Domnevajo, da so ta odlikovanja nagrada za to, da so častniki ostali zvesti Stalinu in se niso pridružili upornim generalom...

Vesti 24. junija

1500 baskovskih otrok je pripeljala španska rdeča ladja »Santal« v Leningrad. Otroke bodo poslali v boljševiške šole.

Za reorganizacijo francoske komunistične stranke, v kateri so bili zadnje čase spori med različnimi skupinami, je poslala Kominterna v Francijo 25 svojih učiteljev, ki so pripotovali v Francijo z različnih strani in vsi z diplomatskimi potnimi listi.

Angleška državna banka je zadnje dni kupila za 5,145.259 funtov šterlingov zlata v palicah. To je največji nakup zlata v zadnjih letih.

Tri narodno-socialistične atentatorje, ki so lani izvršili atentat na brzovlak, je včeraj obsodilo dunajsko porotno sodišče po naglem postopku na 19 let težke ječe.

Predlog za zvišanje poslanskih plač od 400 na 600 funtov je včeraj sprejela londonska poslanska zbornica.

Nova katalonska vlada bo baje imenovana prihodnji teden in se predsednik republike Companis že razgovarja z različnimi skupinami glede udeležbe v vladi.

Stavka v sladkornih nasadih se je začela na otoku Trinidadu in je bilo v spopadu ubitih več ljudi. Angleška vlada je poslala tja veliko križarko »Exeter«.

Romunski kralj Karol prispe s prestolonaslednikom Mihaelom v Varšavo 26. junija popoldne. Visoka gosta bosta ostala na Poljskem šest dni.

Za častnega doktorja princetonskega vseučilišča so imenovali včeraj belgijskega ministrskega predsednika van Zeelanda, ki se je slavnosti osebno udeležil.

V boksarskem boju med črncem Louisom in Bradockom je Louis premagal Bradocka v osmem krogu ter ga zrušil na tla.

Francoski poslanik v Washingtonu, Georges Bonnet, se bo danes vkrcal v Newyorku in odpotoval v Francijo, da prevzame posle finančnega ministra.

Predsednika poljske republike Moscickega je romunska kraljevska akademija izbrala za častnega člana.

V ameriški kovinarski stavki še ni prišlo do sporazuma kljub posredovanju predsednika Roosevelta. Vojaštvo in policija morata še vedno vzdrževati red.

Holandija je dobila novo vlado, ki jo je sestavil dosedanji predsednik dr. Colijn po dolgih naporih, ki jih je treba pripisovati spremembi številčnega razmerja med posameznimi strankami, ki so ga prinesle zadnje volitve.

Turškega zunanjega ministra Ruždija Arasa so v Iraku nad vse slovesno sprejeli ter pripisujejo njegovemu obisku v Bagdadu velik pomen.

Gospodarski svetovalec belgijskega ministrskega predsednika Frère, je včeraj prispel v Belgrad, kjer ga je sprejel predsednik vlade dr. Stojadinovič. Frère se je z dr. Stojadinovičem razgovarjal o gospodarskem položaju Jugoslavije in o njenem stališču do svetovne gospodarske konference.

Nov zakon o policijskem uradništvu pripravlja nemška vlada in se zdi, da so na včerajšnji seji v Berlinu sprejeli končno besedilo zanj.

Razgovor o zunanje političnih vprašanjih se bo v angleški poslanski zbornici začel jutri. Poslanci so stavili vladi celo vrsto vprašanj glede Španije in glede drugih perečih zunanje političnih zadev.

Blago iz italijanske vzhodne Afrike bo po sklepu zadnje ministrske seje v Rimu prosto vseh carin pri izvozu v evropsko Italijo. Carina bo ostala samo še na kavo.

Nemška admiralska ladja »Graf Spee« je včeraj odplula iz Wlhelmshafena v Španijo, da pomaga varovati nemške koristi v španskih vodah.

Belgijski bivši bojevniki so v velikem številu prikorakali v Bruselj, da izsilijo od vlade preklic zakona o amnestiji Flamcev, ki so med svetovno vojno simpatizirali z Nemci. Pri tem pohodu na Bruselj je prišlo do velikih spopadov s policijo, zlasti tedaj, ko so bojevniki prišli pred grob Neznanega vojaka in metali nanj svoja odlikovanja.

Milanska opera Scala je pri svojem gostovanju v Berlinu doživela silen uspeh. Odposlanstvo italijanskih umetnikov je pod vodstvom Benjamina Giglia izročilo propagandnemu ministrstvu vsoto 2600 mark za zgradbo novega zepelina.

Anglija ne namerava odpovedati trgovske pogodbe z Italijo, kakor so pisali nekateri angleški listi, katerih poročila je zavrnil angleški trgovinski minister s posebno izjavo.

Stavka francoskih kavarniških in hotelskih nameščencev je po sklepu marksistične Glavne delavske zveze napovedana za soboto.

Sporazum med rexisti in flamskimi nacionalisti, ki sta ga ti dve belgijski skupini sklenili za zadnje volitve, je odpovedan in bosta stranki odslej nastopali ločeno.

Kraljica Marija v Dalmaciji

Miločer, 24. jun. AA. Včeraj ob 18.15 se je pripeljala v gradič Miločer Nj. Vel. kraljica Marija v družbi dvorne dame gdč. Grujičeve in adjutanta polkovnika Pogačnika.

Zjutraj se je Nj. Vel. kraljica Marija odpeljala iz Peči z avtomobilom ob 8.15. Pečani so priredili Nj. Vel. kraljici Mariji zelo lep razstanek. Na vsej poti in v vseh krajih, kjer se je Nj. Vel. kraljica vozila, ji je ljudstvo prirejalo prisrčen sprejem. Ob reki Crnojevici je Nj. Vel. kraljico sprejel ban Ivaničevič z gospo in poveljnikom zetske divizije Stefanovičem. Ko se je Nj. Vel. kraljica pozdravila z g. banom in g. generalom, ji je soproga bana Ivaničeviča izročila lep šopek cvetlic. Po krajšem postanku ob reki Crnojevici je Nj. Vel. kraljica nadaljevala vožnjo v Cetinje, kamor je prispela ob 17. Na Cetinju se je Nj. Vel. kraljica peljala z avtomobilom čez Aleksandrov trg in nato čez dvorni park in nadaljevala vožnjo v Dubrovnik. Cetinjčani so ji prirejali tople manifestacije, na katere je odgovarjala z mahanjem z roko. Po enourni vožnji je Nj. Vel. kraljica prispela v Miločer. Do Budve sta jo spremila ban Ivaničevič in divizijski poveljnik general Stefanovič.

Svetovna razstava v Parizu

Vrata jugoslovanskega paviljona so se odprla

Pariz, 22. junija.

Po dolgočasnem in nezaželjenem zavlačevanju so se včeraj odprla vrata jugoslovanskega paviljona na svetovni razstavi. Dela v podrobnosti še zdaleč niso končana, vendar vse to ne moti tisočev, ki si bodo, če sodimo po prvem dnevu otvoritve, naš paviljon ogledali. »Slov. Dom« je že poročal o svetovni razstavi, še posebej o našem paviljonu. Vendar pa bo prav in bom ustregel mnogim, če danes spet nekoliko opišem naš pavlijon, saj jih je veliko, ki se za to zanimajo, ki bodo prišl pogledat sami sem, a še več jih je, pa upam, ki bodo vedeli o razstavi to, kar bodo v časopisih brali.

Svetovna razstava l. 1937 je razstava moderne tehnike in umetnosti. Da temu naslovu popolnoma odgovarja, dokazujejo ogromne stavbe, paviljoni, mostovi, železnice, ki so jih že zgradili ali ki jih še grade. Razstava zavzema silen prostor na obeh straneh Seine ter daleč okrog Eiflovega stolpa. Poleg tega prostora pa je z razstavo zavzet tudi Parc des Exposition pri Porte de Versailles, ki je nekaj večji kot ljubljanski velesejem. Na vsem tem ogromnem prostoru pa so paviljoni, največ je seveda francoskih. Poleg Francije je na razstavi zastopanih nad 40 drugih držav.

Lahko bi rekel, da je svetovna razstava država zase, torej država v državi ali država v Parizu. Ima za to vse pogoje. Ne vem, kaj bi rekel, ali je kraljevina ali republika. Bržkone poslednje. Njen vrhovni vodja je glavni komisar M. Edmond Labbé, ki mu pri delu pomaga nepregledno število komisarjev in podkomisarjev. Ves prostor je tudi naseljen, ima torej svoje državljane, ki pa jih je prinesel veter od vsepovsod. Tu je pošta, tu so hoteli, sprehajališča, igrišča, po razstavi vozi železnica, davki so pa vstopnina. Razstava ima tudi svojo policijo, ki mora od časa do časa vršiti svojo pomirjajočo nalogo, navadno pri vhodih, ker so Francozi zelo nestrpni in nedopovedljivi.

Paviljoni raznih držav in raznih panog so bolj ali manj veliki, zdani v najmodernejših stilih. Največja stavba sredine razstave pa je novi Trocadero, ki stoji nasproti Eifflovega stolpa. No in nam je bila usoda toliko naklonjena ali pa so nas hoteli Francozi tako počastiti, da so nam dali prostor za paviljon takoj ob Trocaderu, na vzvišenem mestu, le žal, da ga od vznožja Eifflovega stolpa ni videti, ker ga zakriva drevje. Viden je pravzaprav le od vhodne terase in pa s prostora od romunskega paviljona proti Trocaderu. Naša soseda je Kanada, ki pa njen paviljon še ni, kakor tudi še dvesto drugih, končan. Vseakkor je za nas važno, da imamo paviljon na tako odličnem mestu. Vsak obiskovalec pride na razstavo z velikim zanimanjem, da bi videl, kaj so narodi razstavili, zato si svoje zanimanje uteši s tem, da vstopi v prvi paviljon, ki mu je najbližji in to je naš, jugoslovanski. Vabi pa tudi paviljon sam s svojo svojstveno zunanjostjo.

Vsebina paviljona

Paviljon je visok 14 in pokriva prostor 1100 kv. metrov. Pred paviljonom je velika terasa, ki meri 200 m² in odkoder je razgled po vsem razstavnem prostoru. Gradbena dela pa je opravila francoska tvrdka Glauder pod vodstvom zagrebškega gradbenika Heissmana, ki je učenec Le Corbusiera.

Po prvotnem načrtu bi moralo biti vse pročelje paviljona pokrito z jugoslovanskim marmorjem, toda tehnične in denarne ovire so to preprečile. Vendar pa so 4 visoki stebri pred paviljonom iz belega marmorja iz južne Srbije. Zgrajeni so bili v 20 dneh od 12 jugoslovanskih delavcev. Na desni strani pročelja je sestavil slikar Milunovič lep mozaik, ki predstavlja bogastvo jugoslovanskega poljedelstva v podobi treh kmečkih deklet sredi raznih poljskih sadov. Kip, ki stoji pred vhodom, je zasnova in delo skulptorja Rosandiča in predstavlja človeka, ki se bori proti neredu ter simbolizira tvorne sile Jugoslavije v borbi za mir in blagostanje.

Ko prestopimo prag paviljona, smo v veliki vstopni dvorani, ki je vsenaokrog okrašena z lepimi kipi ter umetno razsvetljena. Dvorano je uredil Rosandič. Iz dvorane pridemo v turistični oddelek, kjer je dekoracijska dela uredil umetnik Uzelac, ki je tudi naslikal zelo nazoren zemljevid Jugoslavije. Na stenah so mogočne freske, ki predstavljajo kmečka dekleta v narodnih nošah in ki prikazujejo vse krajevne lepote Jugoslavije. Turistični oddelek se lahko ponaša z zbirko fotografičnih posnetkov najlepših krajev Jugoslavije. Na turistični oddelek se oslanja oddelek za slike.

Na levi strani vhoda pa je mala dvoranica, ki je vsa z lesom obložena. V njej je razstavljena zgovorna statistika o vseh panogah kulturnega, gospodarskega in političnega življenja v Jugoslaviji. Grafične podobe so silno zgovorne. Sestavila jih je obrtniška šola v Zagrebu.

Biser vsega paviljona pa je dalmatinski dvor iz srednjega veka, kjer so obešeni posnetki srednjeveških notranjščin najbolj izrazitih zgradb naše jadranske obale.

Med jugoslovanskim in argentinskim paviljonom stoji sredi trocaderskih vrtov kmečka hiša iz Bosne. Postavila jo je obrtna šola v Zagrebu s pomočjo družbe »Šipad«. V notranjosti pa so razobešeni statistični podatki o lesni industriji v Jugoslaviji. Zelo značilen je relief »Molitev v gozdu«, ki predstavlja prizor iz življenja lesnih delavcev. Bosanska kmečka hiša je ena od najbolj privlačnih točk pariške razstave.

Razen svojega lastnega paviljona in navedene bosanske kmečke hiše je Jugoslavija razstavila še druge znamenitosti v posebnih mednarodnih paviljonih splošnega značaja. Tako v mednarodnem paviljonu za uporabne umetnosti bogate zakladnice jugoslovanskega čipkarstva, jugoslovanskih narodnih noš, raznih dragocenih lesnih izdelkov. V obrtnem paviljonu, nadalje v paviljonu za tisk in v osrednjem paviljonu za kmetijstvo, povsod je Jugoslavija razstavila slikovite doprinose.

Kako pa je zastopana Slovenija?

Iz gornjega moremo ugotoviti, da je torej naš jugoslovanski paviljon precej velik. Če pa pogledamo razstavni materijal, moramo žal ugotoviti, da je Slovenija sramotno malenkostno zastopana. Kje je krivda za to, ne vem. Zdi se mi, da gospodje, ki so o materijalu odločali, niso storili svoje dolžnosti in niso bili dovolj nepristranski. Ali moramo res biti Slovenci povsod zadnji, ali res nimamo pravice, da svet za nas ve, za take kot smo in ne, da nam nekateri dajejo maske na obraz in nas izdajajo za nekaj, kar nismo. Ali ni Slovenija najlepši del Jugoslavije in ali ne prihaja največ tujcev ravno vanjo? Zakaj potem tako skopa reklama in prikazanje v turističnem oddelku? Kot navaden gledalec moram z žalostjo ugotoviti, da je na pariški svetovni razstavi Slovenija zapostavljena do skrajne meje!

Da pa ne bo kdo mislil, da sem pesimist, naj naštejem vse, kar sem slovenskega opazil. Upam, da ni samo to in da imajo gg. še kaj v zalogi in da bo prej ali slej zagledalo pariško luč.

V prvem delu paviljona, ki je največji, reprezentira s svojim materijalom Rosandič. Po skrbnem in kolikor možnem iskanju med kipi sem dobil tudi tri Dolinarjeve kipe. Drugega tu nič.

V drugi sobi za turizem in propagando: takoj pri vhodu na levi strani štiri fotografije, in to: planinska koča, ki niti koča ni, pogled na planine, vendar zelo skromen; kolikor vem, imamo na stotine lepših slik. Bled (neverjeten, brez jezera, brez gradu v ozadju?), Ljubljana ter Bohinj. Nad temi slikami pa slovenska narodna noša. Torej tu še razen nekaj imen slovenskih krajev (na zemljevidih) — nič drugega. Zelo klaverna propaganda za lepo Slovenijo!

V tretjem delu, kjer so razstavljena dela slikarjev, sem opazil nekaj naših del: Sternena, Vesela, Jakopiča, Jamo in Kralja, na hodniku pa nekaj del Dolinarja, Kosa in Kralja (kip). Lobodov »Umirajoči labod« so nekje razbili, pa se zdravi. Rekli so mi, da ima skoraj vsak teh umetnikov po štiri dela. Če so vsa razstavljena — ne verjamem. V jugoslovanskem paviljonu jih ni, mogoče jih bodo dali v mednarodnega. Če...

Drugega slovenskega — nisem videl nič. Saj sem že rekel, upajmo, da bo še kaj, vendar upanje je zelo majhno. Saj tudi pri vodstvu ni bil noben Slovenec, ni potem čudno, da je taka revščina. Toda kolikor je našega, to je lepo in to nas tolaži.

L. B—c.

Skupščina Zveze mest v Banjaluki

Ljubljana, 24. junija.

V dneh 17. in 18. junija 1937 so se zbrali predstavniki jugoslovanskih mest k redni letni skupščini, ki se po pravilih vsako leto vrši v drugem mestu države. Letos je bil izbran za kraj skupščine Banjaluka, sedež vrbaske banovine in središče bosanske krajine. Lepo razvijajoče se mesto, ki šteje danes že 30.000 prebivalcev, je gostoljubno sprejelo zastopnike mest, ko so prvi dan (seja predsedstva in seja upravnega odbora) zborovali v novi moderni mestni hiši, drugi dan (plenarna skupščina) pa v dvorani krasne nove palače banskih dvorov.

Seje predsedstva in poslovnega odbora, ki ga tvorijo predsednik Ljubljane, Belgrada in Zagreba in strokovni tajniki zveze, se je udeležil tudi predsednik mestne občine ljubljanske, gosp. dr. Juro Adlešič z referentom za zadeve Zveze mest pri mestnem poglavarstvu v Ljubljani. Poslovna uprava, ki se je v zadnjem času sestala že v Zagrebu in Belgradu, je na tej seji dokončno pretresla in redigirala predloge za upravni odbor in skupščino, in so bile ob tej priliki sprejete mnoge pobude in predlogi mesta Ljubljane. Isti dan popoldne se je vršila seja upravnega odbora, drugi dan dopoldne pa skupščina, ki sta obadva usvojila vse predloge predsedstva. Poleg tekočih zadev so obravnavali in sprejeli predloge o izdajanju lastnega glasila Zveze mest, ki bo pričelo izhajati s 1 julijem t. l., predlog o dodatnih izpremembah in dopolnitvah zakona o mestnih občinah, pravilnik o poslovanju ekspoziture Zveze mest v Belgradu itd., usvojene pa so bile tudi številne resolucije, tičoče se perečih vprašanj naših mest.

30 letnica Zveze

Letošnja skupščina, ki jo je vodil zagrebški župan dr. Teodor Peičić, je bila obenem tudi jubilejna, ker se je proslavila 10-letnica obstoja te Zveze. Ob tej priliki je predstavnik mesta Petrovgrada, senator Raič, v stvarnem pa tudi kritičnem govoru poudaril pomen tega jubileja, obenem pa zahteval večje poživljenje in več aktivnosti in konkretnosti pri delu in poslovanju Zveze mest, ki mora postati res prava centralna uprava, obenem pa parlament vseh mest naše kraljevine. Predvsem je potrebno poskrbeti za izšolano osebje Zveze, ki bo lahko strokovno vodilo ne le upravne posle zvezine pisarne, temveč bo s svojim strokovnim znanjem nudilo tudi poedinske in konkretne nasvete posameznih mest. V pogledu izboljšanja formalnega in materialnega poslovanja, naj bi Zveza mest vršila neko avtonomno revizijo po strokovnih organih, ki naj bi dajali zlasti manjšim in slabše organiziranim mestom nasvete in pobude v tej smeri.

Potreba po skupni organizaciji vseh mest je velika; ta organizacija pa mora biti na taki stopnji, da bo tudi v resnici kos svoji nalogi in da se bodo njeni člani mogli z njo koriščati, nadzorna oblastva pa, da jo bodo bolj upoštevala.

Poudarjena je bila tudi potreba, da se tudi predsedniki mestnih občin, ki so glavni nosilci oblasti in odgovornosti ter pravi predstavniki mest, sami v večji meri udeležujejo sodelovanja pri Zvezi mest.

Važen mejnik za novo poslovanje tvori

ustanovitev lastnega glasila

ki bo na eni strani glasnik za vse komunalne zadeve, na drugi strani pa važen vir za zbirko komunalne periodične literature. S tem se bo ravno v tem pogledu izpopolnila velika vrzel, ki jo sedaj mestne uprave in mestno strokovno uslužbenstvo zelo občuti.

Ljubljanski predstavniki so sodelovali tudi pri sejah upravnega odbora in pa na skupščini. Po zaključku skupščine je bilo tudi več zanimivih predavanj. Predsednik dr. Juro Adlešič je govoril o potrebi občinskih spominskih knjig; član mestnega sveta ljubljanskega, Novak Avgust, o potrebi sodelovanja mest pri socialnem, zlasti brezposelnem in mladinskem skrbstvu; direktor banjaluške občine, dr. Bulina Seid, pa o prošlosti, sedanjosti in bodočnosti Banjaluke. Vsa predavanja so vzbudila veliko zanimanja in živahnega odobravanja pri poslušalcih.

Po skupščini je bil popoldne ogled starega, muslimanskega dela mesta, tako zvanega gornjega šehera in trapistovskega samostana Marija Zvezda v bližnji okolici. Zvečer je bil banket, kjer so govorili predsednik banjaluške občine g. Afgan Hamdija, predsednik Zveze g. dr. Peičič in zvezin sojubilant, dolgoletni predsednik pančevski, g. Vasa Isailovič.

Zadnji dan so si nekateri udeleženci ogledali prekrasno dolino, sotesko Vrbasa in zgodovinsko mesto Jajce z edinstvenimi slapovi reke Plive.

Drzen vlom v Stožicah

Ježica, 24. junija.

Vso okolico je danes razburil drzen vlom, ki so ga včeraj pozno zvečer odkrili v Stožicah pri Novaku. Na podlagi ugotovitev naših orožnikov in kakor pripovedujejo domači, je moral priti vlomilec v hišo že prejšnji dan. Brez dvoma je moral vlomilec poznati domače razmere pri Novakovih, ker je prišel v hišo po senu skozi hlev in svisli, kjer sicer navadno spi domači fant Tone. Prejšnjo noč pa so bili Novakovi na marostu ter je Tone tam tudi spal. Vlomilec je prebil zid med hlevom in hišo — prav tako, kakor pred dnevi v Nadgorici — ter po mili volji gospodaril po hiši. Kakor so zvečer ugotovili, je vlomilec odnesel 900 din gotovine, ki jo je gospodinja Marija Zajc hranila v vložni knjižici med perilom v omari, dalje je odnesel popolnoma novo obleko domačega sina Feliksa ter večjo zalogo perila in jedil. Skupno škodo cenijo čez 2000 din.

Zanimivo je, da je vlomilec moral biti v hiši ob času, ko so tik pred mrakom domači zmetavali seno na svisli. Zakaj po ugotovitvi vloma so našli razmetano perilo po onem senu, ki so ga bili pred dobro uro nametali na svisli. Vlomilec je v shrambi pojedel in popil vso južino, ki je bila tam pripravljena za družino.

Za neznanim vlomilcem je zmanjkala vsaka sled. Domači orožniki so sicer takoj zvečer prišli ter ugotovili vse okolnosti, toda vlom je ostal doslej nepojasnjen.

Smrtna nesreča v rudniku Liboje pred sodiščem

Celje, 23. julija.

15. septembra lani se je smrtno ponesrečil v rudniku Liboje pri Petrovčah rudar Brzina Franc. Omenjenega dne je namreč peljal iz vpadnika št. 15 Jožefovega jaška na vozičku, okovanim z železom, jalovino v teži 800 kg, vozliček pa je iztiril zaradi zrušenja leve tračnice ter zadel in zlomil neizoliran elektrovod. Elektrovod je prišel v stik z železnim vožičkom in usmrtil Brzino. Ker se je na podoben način ponesrečil že v juliju lanskega leta rudar Bučej Anton, je vložilo državno tožilstvo v Celju tožbo proti inž. Molku Viktorju, električnemu poslovodji, Grudnu Rajku, obratovodji, in proti Logarju Robertu, elektromonterju, vsi trije v službi v rudniku Liboje, češ, da so iz malomarnosti povzročili smrt rudarja Brzine.

Razprava proti vsem trem obdolžencem je bila že 13 marca. Na tej razpravi so bili vsi obsojeni na 1 mesec zapora, pogojno za dve leti, vendar so vložili proti tej obsodbi priziv na apelacijsko sodišče v Ljubljani, ki je sodbo razveljavilo in odredilo novo razpravo, na kateri se morajo zaslišati še izvedenci. Danes dopoldne se je začela ob pol 9 ponovna razprava na okrožnem sodišču pred sodnikom poedincem, na kateri sta bila zaslišana še dva izvedenca inženirja. Oba izvedenca sta izjavila, da so bile vse naprave urejene po predpisih. Na podlagi teh izjav je sodišče oprostilo vse tri obdolžence.

Kakšen je konec afere v mariborski porodnišnici

Maribor, 23. junija.

Uprava mariborske bolnišnice nam javlja:

»Porodniško-ginekološki oddelek splošne bolnišnice v Mariboru, ki je bil zaradi nekaterih slučajev porodne vročice dne 25. maja 1937 kontumaciran, je bil temeljito razkužen, očiščen, prebarvan in prepleskan ter se od dne 26. junija dalje zopet sprejemajo porodniško-ginekološki slučaji, ki so bolničnega zdravljenja in oskrbe potrebni. Zdrave porodnice se ne sprejemajo, ako niso podani za to tehtni socialni razlogi pri porodnicah, ki nimajo kje roditi.

Po odločbi disciplinskega sodišča pri kraljevski banski upravi v Ljubljani je šef oddelka g. primarij dr. Benčan Josip zopet vpostavljen v službo in je prevzel z dnem 24. junija posle šefa porodniško-ginekološkega oddelka.«

Nemški poslanik v Begunjah

Pred nekaj dnevi je prispel v Begunje nemški poslanik g. Viktor von Heeren in njegova rodbina na letovanje. V najem je vzel, kakor vsako leto, celotni »Dermski grad«. Gospod poslanik ima v najemu lovišče na Begunjščici, kamor zahaja na lov sedaj na srnjake.

Za mesec julij se pričakuje, da pridejo v Begunje še druge odlične osebnosti na letovanje.

Župnik Rudolf Bednarik

V Gornji Lendavi je umrl včeraj č. g. župnik Rudolf Bednarik. Pogreb bo jutri dopoldne v Gornji Lendavi. Naj mu sveti večna luč. Žalujočim ostalim naše iskreno sožalje.

Popravljeno štetje

Ker današnje »Jutro« ni zadovoljno z našim štetjem sokolske parade, mu sporočamo, da smo se v strahu, da bi veljali za črno omejene, spreobrnili k njegovi matematični pameti in zato v svojem in vseh nevernih Slovencev imenu izjavljamo, da smo trdno in sveto prepričani, da se je moglo na 50×20 m, to je 1000 kv. m velikim prostorom pred Narodnim domom, ki ga je za sokolski sprevod rezervirala policija, nagnesti v sprevodu nele 5000, marveč 10.000 ljudi in zastav in da je teh 10.000 ljudi in zastav gledalo najmanj 100.000 belih, sokolskih, naprednih in dravoljubnih Ljubljančanov, vrh tega pa še 100 milijonov Rusov, ki so se udeležili manifestacije na povabilo »Slovenskega naroda«, in da so vso to množico pregledali s svojih oken »Jutrovi« uredniki, ki jim je večerni veter prinašal številke skozi odprta in zaprta okna in jim je navdušenje vseh teh množic oplemenitilo očesa, tako da so videla iz Knafljeve ulice skozi vse zidove in mimo vseh voglov od Narodnega doma do kolodvora v enem samem pogledu. Upamo, da nam bo »Jutro« vsaj zdaj priznalo, da pišemo krščansko, moralno in morda celo v duhu Katoliške akcije, za katero »Jutro« tako skrbi s pomočjo svojih desničarskih in levičarskih javorskih detektivov.

Smrtna žrtev bele kuge

Maribor, 23. junija.

V Mariboru se je še nedavno veliko govorilo o aferah, ki so v zvezi z odpravo plodu ter je bila uvedena tudi tozadevna preiskava. Sedaj pa izgleda, da se je vse izgubilo v pesku in da bo ostalo še pri starem, kakor je pri nas že navada. Danes pa se je dogodil smrten slučaj, ki je zopet pripravil državno pravdništvo do tega, da je posvetilo pojavu bele kuge več pažnje. V sanatoriju v Tomšičevem drevoredu je umrla 27 letna tekstilna delavka Marija Orozel. Bila je včeraj prepeljana v omenjeni sanatorij zaradi silnih bolečin v trebuhu, ki so bile posledica splava. Državno tožilstvo je odredilo obdukcijo, ki se je vršila danes, obenem pa vrši sedaj preiskavo, kdo je izvršil prepovedan poseg, ki je zahteval življenje mlade žene.

Huda tramvajska nesreča

Ljubljana, 24. junija.

Danes ob 9 dopoldne se je v Gradišču blizu Pezdirjeve trgovine pripetila hujša prometna nesreča, katere žrtev je postala 60 letna Ivana Lenassi. Ženska je šla iz Nunske ulice na Kongresni trg, pri tem pa ni dovolj pazila na tramvaj, ki je prihajal z Viča proti mestu. Tramvaj je žensko podrl na tla, da je obležala nezavestna. Iz bližnje trgovine Pezdir so poklicali reševalce, ki so takoj prihiteli z reševalnim avtomobilom. Reševalci so našli žensko hudo potolčeno po glavi, iz glave pa ji je lila kri. Tudi tla so bila vsa okrvavljena. Z avtomobilom so žensko prepeljali v bolnišnico, kjer se zdaj bori s smrtjo.

Polovične voznine

Belgrad, 23. junija. AA. Dovoljene so polovične voznine na državnih železnicah:

Članom zadružne zveze, ki se udeleže občnega zbora te zveze 27. junija v Zagrebu. Popust velja od 24. do 30. junija;

članom zveze brivskih in lasuljarskih pomočnikov, ki se udeleže kongresa te zveze 27. junija v Zagrebu; popust velja od 25. do 30. junija;

udeležencem pokrajinskega evharističnega kongresa od 27. do 29. junija v Konjicah; popust velja od 26. junija do 1. julija;

udeležencem čebelarskega tečaja in občnega zbora hrvatsko-slavonskega čebelarskega društva od 27. do 29. junija v Osijeku; popust velja od 26. do 30. junija;

udeležencem katoliškega kongresa 29. junija v Djakovu; popust velja od 26. junija do 3. julija.

Denar ga je zapeljal na zločinsko pot

Ljubljana, 24. junija.

Že včeraj smo poročali o pustolovščinah mladega fanta in tovarišev, ki so se najprej spravili na špekulacije s radioaparati in sta naposled dva 31. januarja vlomila v pisarno odvetnika dr. Vrtačnika. Mali kazenski senat, ki so ga tvorili g. Rajko Lederhas kot predsednik in kot sosodnika gg. Ivan Brelih in Karol Javoršek, je včeraj od 10 do 14.30 razpravljal v vseh podrobnostih o podvigih glavnega obtoženca Angelika Verbiča, ki je zašel na stran pota kljub temu, da se mu je obetala zaradi čednih mesečnih dohodkov lepa bodočnost in karijera. Prvi štirje obtoženci so imeli na vesti razne delikte zaradi sleparije, vlomne tatvine in napravljanja lažnih listin odnosno falzificiranja podpisov. Razprava sama je podala prav zanimive podatke v pogledu socijalne kriminalistike. Vsi obtoženci so zdravi, čedni in elegantni fantje. K štiriperesni deteljici pa se je pridružil še neki Trnovčan, ki s svojim drznim, brezobzirnim nastopom kljub svoji eleganci ni napravil na objektivnega opazovalca najboljšega vtisa. Senatni predsednik g. Rajko Lederhas je uvedel razpravo po končanih formalnostih z nagovorom:

»Huda je obtožba. Najboljše je, da vsi vse po pravici in resnici povedste. To bo za vas boljše.«

In začelo se je nato po prečitani obtožnici generalno zaslišanje vseh petih obtožencev. V bistvu so vsi priznavali inkriminirana jim dejanja. Prvi je bil zaslišan Angelik Verbič, drugače simpatičen mladenič, ki pa je zaradi slabega nadzorstva zašel na stranpota. Osumljen je bil pred leti celo in tudi obtožen roparskega napada na zasebnico Kalanovo v Soteski. Toda pred velikim senatom takrat Kalanova ni mogla striktno potrditi, da bi bil on dotični ropar s tovariši in zato so bili takrat vsi oproščeni od obtožbe roparskega napada zaradi pomanjkanja dokazov. Pozneje je bil mladi Angelik Verbič, ki je drugače videti prebrisan in podjeten deček, obsojen zaradi malenkostne tatvine na pogojno kazen za tri leta. V razpravno dvorano so prišli nekateri Trnovčani, ki so se pač naslajali zaradi nesreče in nerodnosti prebrisanega petega obtoženca, ki je videti nekoliko razburjen.

Senatni predsednik g. Rajko Lederhas je prvemu obtožencu kratko predočil, kaj mu vse očita obtožnica. Lepo ga je vprašal: »Ste razumeli obtožnico? Ste krivi. Prejemali ste 1250 Din od banske uprave kot rodbinsko pokojnino za študij in življenje! Kako je bila stvar? Zakaj ste to storili?«

Obtoženec povsem hladnokrvno in tiho: »Sem nekaj kriv. «

Predsednik: »Kot dijak ste imeli lepe dohodke. Zakaj?«

Obtoženec: »Prav ta denar me je zapeljal na krivo pot.«

In začelo se je nato podrobno zaslišanje o vseh njegovih nedovoljenih in kaznjivih dejanjih. Zaslišanje njegovo je trajalo skoraj 2 uri. Monotono in za vsakogar poučno. Pravil je prvi obtoženec, kako je denar že v Mariboru zapravil in kako se je pripeljal v Ljubljano, kjer je prišel v družbo ostalih obtožencev. Z dekretom in legitimacijo je začel sleparit in naposled 31. januarja po noči, ko sta bila z Ovnom vinjena, sta okoli 4 zjutraj vlomila v pisarno odvetnika dr. Vrtačnika. Vse je prostodušno priznal. Ostali obtoženci so se skušali nekoliko izmotati, zanikali so krivdo, češ da so bil to pošteni in reelni posli. Tudi Trnovčan Markič, ki je najprej kupil radioaparat za 1050 Dinin pozneje prevzel še drugi aparat v zastavo za 250 Din, je skušal brez branilca sebe oprati kot nedolžno žrtev. Po dolgi razpravi je bila naposled ob 14.30 razglašena sodba. Bili so obsojeni:

Angelik Verbič zaradi obrtne prevare, vlomne tatvine in napravljanja lažnih listin na 2 leti robije, 300 Din denarne kazni in v izgubo častnih državljanskih pravic za 4 leta. Drugi Perne Anton zaradi prevare in drugih stvari na 5 mesecev strogega zapora, 240 Din denarne kazni in v izgubo državljanskih pravic za 3 leta. Tretji Stanko Prelesnik zaradi prestopka prevare na 2 meseca strogega zapora in v izgubo častnih državljanskih pravic za 2 leti. Četrti Oven Gabrijel, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine, pa na 3 leta robije, 300 Din denarne kazni in v izgubo častnih državljanskih pravic za 4 leta. Zadnji Markič pa zaradi prestopka prikrivanja ukradenega blaga na 300 Din denarne globe, nasprotno pa je bil oproščen zaradi prestopka nakupa sumljivega blaga. Obtoženci so sodbo sicer mirno sprejeli, samo zadnji je ogorčen pristavil: »Ne sprejmem.« Drugi so sodbo sprejeli. Državni tožilec dr. Fellaher pa si je pridržal pravico nadaljnje pritožbe.

Kulturni koledar

Janez Kersnik

24. junija 1850 je umrl v Ljubljani narodni buditelj in vzgojitelj Janez Kersnik. Rodil se je 26. morca 1783 v Mostah pri Žirovnici. Gimnazijo, dva filozofska in bogoslovni letnik je dovršil v Ljubljani. Potem je dobil službo učitelja na ljubljanski normalki, leta 1808 pa je bil nastavljen kot redni profesor fizike na liceju. — Na normalki je pomagal mlademu Čopu in tudi Prešernu je bil učitelj in prijatelj. Ko je leta 1848 dobila slovenščina nekoliko veljave, je takoj začel predavati za širšo javnost v slovenskem jeziku ob nedeljah popoldne o kemiji ali ločbi. Med študenti je bil izredno priljubljen. Učenci so mu postavili tudi lep nagrobnik iz ihanskega marmorja pri sv. Krištofu.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 24. junija: Janez Krstnik.
Petek, 25. junija: Viljem.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec; Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič.

Drama: Zaprto.
Opera: »Car Kalojan«. Red Četrtek in red C.
Kino Union: »Glas srca«.
Kino Sloga: Zaprto.
Kino Matica: Zaprto.

* KINO *
TEL. 27-30 SLOGA
Do nadaljnega zaprto
TEL. 21-24 MATICA
Do nadaljnega zaprto
TEL. 22-21 UNION
BENJAMINO GIGLI
Glas srca
Geraldina Katnikova
Predstave danes v Unionu ob 19·15 in 21·15

Ljubljansko gledališče

DRAMA. Začetek ob 20. uri.

Četrtek, 24. junija: Zaprto.
Petek, 25. junija: Tisočak v telovniku. - Red Četrtek.
Sobota, 26. junija: Tisočak v telovniku. Red A.

OPERA. Začetek ob 20. uri:

Četrtek, 24. junija: Car Kalojan. Red Četrtek in red C.
Petek, 25. junija: Zaprto.
Sobota, 26. junija: Prodana nevesta. Izven.

Gotovčeva opera »Ero z onega sveta«, se bo izvajala v petek 28. t. m. v istem obsegu kakor na gostovanju, na kar občinstvo posebej opozarjamo. Umetniško dognane kreacije sodelujočih: mojstra Betetta, ki je žel soglasno najlepšo pohvalo italijanske kritike, Francla, ki je briljiral s svojim glasom, Župevčeve in Janka, v originalni figuri, so prinesle operi triumfalen uspeh. Dirigent: ravnatelj Polič. Režiser: Golovin.

*

Vpisovanje na ljubljanskih ljudskih šolah in otroških vrtcih

no za otroke-novince in za otroške vrtce v sredo, dne 30. junija 1937 od 9. do 12½ na posameznih šolah in vrtcih.

Pri vpisu za I. razred predlože starši krstni list otroka in spričevalo o cepljenih kozah.

Istega dne popoldne je za otroke I. razredov na istih šolah zdravniški pregled.

Dne 30. junija je od 15 do 17 in dne 1. julija od 9 do 12 vpisovanje dosedanjih otrok, ki se morajo vpisati vsi brez izjeme.

V septembru ni vpisovanja.

Šolski okoliši, kakor v šolskem letu 1936-37, izjema je le v bežigrajskem okraju za dečke, kjer je njegova južna meja Linhartova ulica preko Tyrševe proti gorenjskemu kolodvoru, ki spada že v šolski okoliš na Ledini.

Mestna občina ljubljanska.

*

Opozorilo nedeljskim izletnikom in prebivalstvu naselij ob progi, kjer bodo v nedeljo kolesarske krožne dirke, t. j. Zg. Šiška, Koseze, Podutik, Glince, Dolnice, Dravlje, da v izogib morebitnim nezgodam tudi sami pazijo, da ne bodo dirkačev kakorkoli ovirali. Posebno naj se pazi na otroke ali živino, da bi ne postajali na cesti. Nadalje se gledalci (posebno oni, ki bodo na podutiškem klancu) opozarjajo, naj se dirkačev, v nameri, da jim pomagajo pri vožnji, nikakor ne dotikajo, kajti v nasprotnem primeru bodo ti brez nadaljnjega diskvalificirani, ker bodo opazovani po tajnih kontrolah. Upati je, da bo cenj občinstvo upoštevalo želje prireditelja in tako pripomoglo k uspešnemu in nemotenemu poteku te lepe športne prireditve. — Dirke pričnejo okrog 2 in se končajo okrog pol 7 zvečer. — Prireditveni odbor.

Nova sprejemna pošta v Ljubljani. 15. t. m. je pričela poslovati za Bežigradom — Tyrševa cesta št. 62 — nova sprejemna pošta: Ljubljana 9.

Emil Adamič: 100 slov. narodnih pesmi za moški in mešani zbor. Tako je naslov najnovejše zbirke slovenskih narodnih pesmi, ki je izšla v minulih dneh v založbi pevskega zbora Glasbene Matice. Vse pesmi je priredil pokojni skladatelj za koncertno izvedbo, vendar v lažjem stilu, tako, da se splošno lahko izvajajo. Zbirka obsega znane, pa tudi manj znane narodne pesmi, po večini iz zbirke znamenitega primorskega nabiralca narodnega blaga, blagopokojnega župnika Kokošarja. Zvezek obsega 140 strani v prikupni žepni obliki, stane 30 Din in se naroča pri Glasbeni Matici ljubljanski. Društvom dovoljuje Matica pri večjem odjemu primeren popust, sicer se dobi zbirka v vseh naših knjigarnah.

Naročajte Slovenski dom!

Volitve v kmetijske zbornice v nedeljo

Izjava kmetijskega ministra inž. Svetozarja Stankoviča

Belgrad, 24. junija. Prve volitve svetovalcev za kmetijske zbornice se bodo vršile v nedeljo, 27. junija t. l. v dunavski, savski, drinski, dravski in moravski banovini, drugo nedeljo, 4. julija pa v vrbaski, zetski in primorski, a v vardarski banovini se te volitve iz tehniških razlogov odgode na poznejši, še nedoločen rok.

Ker so te volitve važen dan v naši gospodarski politiki, je dal kmetijski minister Svetozar Stankovič tole izjavo za javnost:

Kmetijske zbornice bodo igrale važno vlogo v naši kmetijski in gospodarski politiki sploh, ker bodo zakonite zastopnice najvažnejše gospodarske panoge in najmnogoštevilnejšega stanu v naši državi. Doslej so vsi gospodarski sloji v naši državi imeli svoje zbornice kot organe za zaščito svojih koristi, le poljedelci niso imeli svojih zbornic.

Važnost kmetijskih zbornic je treba presojati z dveh stališč. Po eni strani bodo zbornice zakonite zaščitnice in zastopnice kmetijstva in gozdarstva kot gospodarskih panog, obenem bodo pa po svojih močeh tudi same delale za pospeševanje kmetijstva na svojem področju, medtem ko bodo po drugi strani te zbornice tiste ustanove, ki bodo v vladni gospodarski politiki orodje koordinacije posameznih gospodarskih panog nasproti interesom narodne in državne celote.

Da se more pravilno presoditi pomen posameznih akcij v gospodarski in denarstveni politiki, je treba slišati besede teh gospodarskih slojev, šele tedaj se morejo izdati pravilni ukrepi, tako glede posameznih gospodarskih panog kakor glede splošnih koristi. Posebno je treba slišati kmete, saj pomenijo najvažnejšo gospodarsko panogo in najmnogoštevilnejši sloj pridelovalcev, obenem pa tudi najmnogoštevilnejši sloj konzumentov. Toda glas poljedelcev se doslej ni mogel slišati, ker oni edini niso imeli ustanov, kjer bi lahko povedali svoje mnenje in želje po svojih izvoljenih zastopnikih iz vseh krajev države. Ves jugoslovanskih kmetski stan bo našel v teh zbornicah skupnost svojih interesov in jih bo tam mogel zastopati in braniti. Ponekod se slišijo dvomi o potrebi teh zbornic in dvomi, ali bodo prinesli kaj koristi poljedelcem. Pri tem važnem vprašanju bi se rad ustavil.

Če prihajajo ti glasovi iz drugih krajev, ki imajo svoje lastne interese, take, da se zmerom ne ujemajo s koristmi kmetijstva, bi bili taki glasovi razumljivi. Toda če imajo takšne dvome tudi kakšni poljedelci, jih je treba upoštevati. V prvi vrsti bi rad poudaril, da morajo poljedelci paziti, ali ne prihajajo nemara glasovi o nekoristnosti teh zbornic iz vrst tistih, ki si teh zbornic ne žele.

Kot kmetijski minister v sedanji vladi sem prvi moral razčistiti to vprašanje, ali so nam kmetijske zbornice potrebne. Mogel sem gledati to vprašanje v dveh strani, iz vlade, torej od zgoraj, in kot prizadet kmet, torej od spodaj, to je z istega stališča, s katerega ga gledajo vsi naši kmetje. Ko sem proučeval to vprašanje z vseh strani, sem prišel do spoznanja, da so nam kmetijske zbornice potrebne. Toda če rečem, da so naše kmetijske zbornice potrebne in da nam bodo koristne, storim to samo še z enim pridržkom in pod edinim pogojem, to je, če se v te zbornice izvolijo svetovalci, ki bodo najboljši zastopniki kmetijstva v svojem okraju in ki bodo znali zastopati koristi kmetijstva. Če pridejo v zbornice najboljši in najbolj napredni kmetje svojega kraja, bodo ustrezale svojim nalogam, o tem sem prepričan.

Nekateri nastopajo proti zbornicam zaradi nove doklade, ki jih te zbornice terjajo, da se pokrijejo njihovi izdatki. Tej dokladi se nismo mogli ogniti, če smo hoteli dobiti dobre zbornice. Zbornice ne bi bile neodvisne, če bi se vzdrževale iz kakšnih drugih sredstev, biti pa morajo samostojne in neodvisne od nikogar. Če je že tako, smo pa gledali, da bo ta dajatev kar najlaže znosljiva in zato se bo odmerjala na osnovi katastrskega čistega dohodka. Višino doklad bodo pa določali zborični sveti sami v vsaki banovini, torej možje, izvoljeni od ljudstva in ki bodo vpoštevali plačilno zmožnost kmeta.

Ta doklada v ostalem ne bo tako velika. Znašala bo na leto povprečno po 1 din na ha ali okoli pol dinarja na katastrsko jutro, pa tudi manj bi že zadoščalo za vzdrževanje zbornice. Vsekakor bodo zlasti v siromašnejših banovinah banske uprave same v začetku šle zbornicam na roko, da jim olajšajo delovanje in omeje izdatke. Pozneje se bodo pa zbornice vživele tako, kakor jim bodo razmere kazale.

Maribor je dobil stalni turistični odbor

Maribor, 23. junija.

Na osnovi uredbe o pospeševanju turizma je bilo mesto Maribor proglašeno za turistični kraj v ožjem pomenu ter bo uživalo vse ugodnosti, ki mu po tej uredbi pripadajo. Te ugodnosti bodo vidne zlasti pri hotelski industriji. Uredba pa predpisuje tudi ustanovitev stalnega mestnega turističnega odbora, kateremu je dana zakonska moč za pospeševanje turizma za njegovo področje. Tak turistični odbor združuje v sebi vse ustanove, ki delajo na področju tujskega prometa ter enotno usmerja vse sile v sistematično organizacijo. V smislu omenjene uredbe se je sedaj tudi v Mariboru osnoval stalni mestni turistični odbor, ki je imel sinoči svojo prvo sejo, na kateri se je takole sestavil: predsednik je podžupan Franjo Žebot, podpredsednik je mestni svetnik Jože Stabej, odborniki pa so mestni svetniki dr. Franc Sušnik, inž. arh. Jože Jelenec, ravnatelj Josip Ošlak, dalje predstavniki zainteresiranih društev, in sicer za Tujskoprometno zvezo predsednik inž. Vlado Šlajmer in ravnatelj Josip Loos, za SPD Božo Gajšek, za zadrugo Pohorski dom Anton Brandner, za gostilničarsko združenje Aleksander Klešič, za trgovski gremij glavni tajnik Franc Skaza, za avtomobilski klub trgovec Drago Rozina, za Olepševalno društvo Gilly in za banovinski arhiv prof. Franjo Baš. Poleg širšega odbora se je zaradi ekspeditivnosti osnoval še ožji izvršilni odbor, v katerem so: Jože Stabej, dr. Franc Sušnik, ravnatelj Loos, prof. Baš in kot tajnik magistratni uradnik Ludvik Zorzut. Ta odbor ima nalogo izdelati proračun in program dela. Že na prvi seji je bilo sklenjeno, da se izda strokovni vodič po Mariboru. Odbor dobi tudi primerne pisarniške prostore na mestnem magistratu. Tako je sedaj tudi Maribor dobil svoje vrhovno tujskoprometno ustanovo, kar bo gotovo velikega pomena za napredek turizma v našem mestu.

Za svetovno prvenstvo v boksu

Včeraj je v Chicagu v borbi za svetovno boksarsko prvenstvo premagal črnec Louis Amerikanca Braddocka. Borbo je odločil Louis v osmem krogu s knock-outom v svojo korist. Braddock je bil svetovni boksarski prvak vseh kategorij polni dve leti.

Ravno pred dvemi leti je Amerika v boksarskem športu doživela veliko senzacijo. Tedanji svetovni rekorder Maks Baer, najpopularnejši ljubljenec vse Amerike, je moral v petnajstih rundah kloniti pred tedaj še skoraj nepoznanim Braddokom. Bohemsko in krokarsko življenje, ki ga je vodil Maks Baer po svoji zmagi nad Carnero, mu je škodovalo toliko, da ni mogel vzdržati 15 rund.

Toda tudi Braddockova slava ni trajala dolgo. Hitra karijera črnca Joe Louisa je kmalu zasenčila Braddocka. Joe Louis, ki je dobil radi svoje silovite pesti in strahovitega udarca priimek »črni bombarder«, je postajal že nekronani svetovni boksarski prvak. V tem hitrem vzponu navzgor je lansko leto meseca junija zaustavil črnca Nemec Schmeling. Nihče ni pričakoval Schmelingove zmage s knock-outom nad črncem in vse slave so se obračale proti Nemcu. Schmeling bi moral nastopiti proti Braddocku že lansko jesen, toda Braddock si je pokvaril roko in tako je bil match odložen za letos. Braddock pa je letos nastopil rajši proti Joe Luisu kot pa proti Schmelingu. Joe Louisa smatrajo Amerikanci kljub njegovi mladosti — star je komaj 23 let — kot enega najdovršenejših boksarjev, čigar desnica je trša kot pa so bili Dempseyevi udarci. »Črni bombarder« je do svojega poraza napram Schmelingu knockoutiral po vrsti Carnero, Baera in Paolina. S svojo včerajšnjo knock-out zmago pa si je Louis svoj sloves kot eden najboljših boksarjev na svetu zopet opravičil.

Iz Londona pa poročajo, da sta včeraj podpisala pogodbo za boksarski match znani angleški prvak težke kategorije, ki je pred tednom dni v tretji rundi porazil Nemca Neusela, Tommy Farr, in pa nemški prvak Maks Schmeling. Borba med obema prvakoma bo v mesecu septembru v Londonu.

Drugi, tretji in četrti julij

bodo zbrali na športnem prostoru SK Primorja tudi take športnike, ki se za nogomet ne zanimajo. Lahka atletika je športna panoga, ki mora biti všeč slehernemu športniku. V imenovanih dneh meseca julija se vrši na igrišču SK Primorja lahko atletski troboj med reprezentancami Belgrada, Zagreba in Ljubljane. Koliko časa je preteklo, koliko truda je bilo treba, da je prišlo do tega velikega reprezentativnega srečanja! Že leta 1933 je Ljubljana ponudila Belgradu in Zagrebu »junački mejdan«, letos pa pišemo 1937; štiri leta so minila, ker prireditelj ni našel v imenovanih mestih razumevanja. Nazadnje pa se je le posrečilo in odslej se bo vršil ta troboj vsako leto v enem izmed mest na področju vseh treh akterjev: enkrat v Ljubljani, drugič v Zagrebu in tako dalje. V te dneh ne sme biti zavednega slovenskega športnika, ki ne bi pohitel na športni prostor SK Primorja. Kar leze in gre, mora biti tam zbrano. Borba bo velika in lepa. **Kdo bo zmagal?**

Naša prognoza: V troboju in v obeh dvobojih bo zmagala z nekaj točkami razlike Ljubljana, — če bo nastopila kompletna! In Ljubljana bo za to priliko res mobilizirala vse sile, ki jih ima!

Povodnji so zahtevale dve nepoznani žrtvi

Maribor, 23. junija.

Zadnje deževje je povzročilo na Štajerskem velike povodnji. Zlasti Dravinja je divjala, istopili pa so tudi potoki v okolici Pragerskega. Sedaj so se vode zopet vtekle ter se vrnile v svoje struge. Povzročile so velikansko škodo, žal pa so zahtevale tudi dve smrtni žrtvi, ki pa po čudnem slučaju doslej še nista identificirani. Dravinja je pri Studencih pustila na bregu truplo kakih petdeset let starega moškega, najbrž kakega kmeta s Pohorja. V Studencih in okolici ga ni nihče prepoznal ter so ga nepoznanega pokopali. Drugo žrtev so našli pri Pragerskem. V potoku Novi graben so našli utopljenca, kakih 70 let starega, oblečenega v raztrgano obleko in zelo zapuščenega, očividno nekega berača. Tudi ta ni imel pri sebi nobenih izkaznic ter ga nihče ni spoznal. Položili so ga v grob na polskavskem pokopališču kot nepoznano žrtev zadnjih povodnji.

Dražba lovišča v občini Vel. Lašče

Dne 6. julija 1937 se bo vršila v sobi št. 5 okr. načelstva v Kočevju dražba lovišč ozemlja občine Vel. Lašče, in sicer ob 10.40 dražba posebnega lovišča bivše upravne občine Turjak in ob 11.20 dražba posebnega lovišča bivših upravnih občin Vel. Lašče, Sv. Gregor in Lužarje za dobo 12 let, t. j. od 1. aprila 1937 do 31. marca 1949.

Izmera lovišča biv. občine Turjak znaša 2344.41 ha, izklicna cena 600 Din, vadij 600 Din. Izmera lovišča bivših občin Vel. Lašče, Sv. Gregor in Lužarje znaša 4142.64 ha, izklicna cena znaša 2200 Din, vadij 2200 Din.

Podrobni pogoji so interesentom na vpogled pri tuk. načelstvu ob uradnih dneh od 8 do 12.

Dražitelj more biti samo oseba, katera ima veljavno lovsko karto in katera ni izključena od dražbe po predpisih zakona o lovu.

Z bikovko nad odvetnika

Maribor, 23. junija.

Danes dopoldne se je odigral v veliki rumeni hiši na Aleksandrovi cesti, ki nosi zaradi številnih odvetniških pisarn med ljudmi značilen naziv »rauberburg«, razburljiv dogodek. Iz pisarne nekega odvetnika je nenadoma odmeval vik in krik, uradnice so planile na cesto ter klicale stražnika. Ta je kmalu prišel in vstopil v pisarno, kjer je dobil silno razburjenega odvetnika v družbi še bolj razburjenega klijenta. Ta klijent je imel v rokah bikovko, s katero je ogrožal odvetnika. Stražniku se je s težavo posrečilo razburjenega človeka pomiriti ter ga odvesti na policijo, kjer so ga poučili, da bikovka nikakor ni primeren argument v razpravljanju z odvetniki.

Vlomilec v smučarsko kočo »Drago« prijet

Pred nekaj dnevi smo poročali, da je bilo vlomljeno v smučarsko kočo »Drago«. Po natančnem preiskovanju se je tukajšnjim orožnikom posrečilo vlom pojasniti. Vlomil je mladoletni L. K., ki je ravno odsedel 2 mesečno kazen in se je komaj vrnil domov pa je pričel ponovno svoj posel. Istočasno je priznal še nek drug vlom.

Od tu in tam

Tridnevni izlet s posebnim vlakom v Trst-Gorico ali Benetke od 27. do 29. junija. Cene vožnje s kolektivnim potnim listom: v Trst 120 Din, v Gorico 135 Din, v Benetke 185 Din. — Prijave se zaključijo 24. junija. Vsak prijavljenec mora priložiti dve fotografiji. Natančnejše informacije v biljetarnicah »Putnika« in izletni pisarni »Okorn«.

Zveza denarnih in zavarovalnih zavodov kraljevine Jugoslavije je imela včeraj letno zborovanje v Zagrebu. Poročilo, ki je bilo razdeljeno vsem zastopnikom, se zelo optimistično izraža o gospodarskem stanju na svetu. Ugotavlja, da je bilo lansko leto za industrijo bogato, saj je proizvodnja prekosila ono iz l. 1928., torej iz zadnjega leta pred izbruhom svetovne krize. Tudi brezposelnost po svetu je zelo padla. L. 1932. je bilo na vsem svetu nad 30 milijonov ljudi brez dela, konec lanskega leta pa je ta številka že padla na 15 milijonov. Letina je bila lani v naši državi mnogo boljša od prejšnje. Pri koruzi celo za 69%. Tudi vloge pri denarnih zavodih so se dvignile. V vseh jugoslovanskih hranilnicah s poštno hranilnico vred je bilo vlog za deset milijard in 225 milijonov dinarjev, ali za 581 milijonov več kakor l. 1935. Samim denarnim zavodom pa je delal največ preglavic zakon o razdolžitvi kmetov.

Listo svojih igralcev in pevcev izpopolnjuje zagrebško gledališče. Uprava bi hotela na vsak način najprej izpopolniti svoj pevski kader. Prvega so povabili v Zagreb tenorista Josipa Rijavca. Pa jim ni ratalo, ker ga je Zagrebu pred nosom pobrala belgrajska opera. Potem so začeli gledati v Ljubljano. Radi bi si pridobili tenorista Gostiča in koloraturko Župevčevo. Prvega je ljubljanska opera še kar zadržala, ker ji je nujno potreben, za drugo se pa še ne ve. Ravnatelj zagrebške opere bi na vsak način rad imel Župevčevo v svojem zboru.

Kulturni film o Dalmaciji je bil izdelan te dni. Posnemala ga je neka berlinska filmska družba, režiral pa je Beck Gabes. Slikani so bili motivi s Korčule, iz Dubrovnika in Kotorja. Dolžine bo imel film okrog 600 metrov.

V vasi Gvozdanskem ob Uni je kmet Mirko Jokič svojemu sosedu Vladu Kujundžiću s koso odsekal glavo. Mirko in Vlado sta bila že dolga leta skregana. Za vsako mlaenkost sta se dražila. Tako sta komaj čakala prilike, da bi se drug na drugega končno znesla. Ko je v četrtek Vlado kosil, je prišel Mirko prav tako s koso v roki od zadaj do njega. Ne da bi kaj rekel, je mahnil s koso in Vlada usekal po vratu. Udarec je bil tako silovit, da je Vladu glava odletela in se je mrtev zgrudil. Morilec je bil po izvršenem dejanju tako hladnokrven, da je krvavo koso nesel oprat v potok, nato se pa mirno vrnil domov. Orožnikom so ga izročili potem kar kmetje sami.

V nedeljo popoldne je prišlo v Budišincih pri Varaždinu do spopada med fanti, kot žrtev je pa padel človek, ki je bil na vsem tem nedolžen. Gasilci so imeli v vasi veselico. Na veselico je prišel tudi Bolto Čalec iz sosednje vasi. Komaj nekaj minut je sedel za mizo in pil, pa je že padel mrtev na tla. Ta čas, ko je on prišel na veselico, so se namreč udarili fantje iz dveh vasi. Peli so noži, koli, stoli, steklenice, sploh vse, kar je prišlo pod roke. Pretepalo se je vse vprek. Nenadoma pa je počil strel. Krogla je zadela Čalca, ki je mirno sedel pri neki mizi, v želodec. Takoj nato je padel še en strel, ki je Čalca zadel v glavo. Ko je pa padel na tla, so ga fantje še oklali z noži. Ko se je boj polegel, je ležal na tleh še en težko ranjen fant. Vse skupaj pa je nastalo zaradi tega, ker je neki fant iz tuje vasi plesal z domačim dekletom.

Spor nemške države s katoliško cerkvijo ima tudi svoj vpliv na film, ki ga Nemci izdelujejo sedaj v Dalmaciji. Pri »Koralski princesi« (tako se film imenuje), je bilo tudi nekaj prizorov cerkvenih obredov, tako poroke in blagoslovljenje lovcev na korale. Zaradi sporov Reicha z Vatikanom pa so režiserji odločili, da bodo vse te prizore brisali.

Razprava o znani avtomobilski nesreči pri Lipoglavi blizu Varaždina, pri kateri je zgubilo življenje več dijakov, bo prihodnji mesec v Varaždinu. V zaporih se še sedaj nahaja šofer tistega avtobusa, ker še vedno visi nad njim sumnja, da je zaradi neprevidne vožnje povzročil nesrečo. Razprava bo precej dolga, ker bo zaslišanih veliko število prič.

Poljske miši so se strašno razmnožile v okolici Zenice in Maglaja. V teh krajih so množice miši vsakoleten pojav, vendar jih ljudje v takih množinah, kakor so se pojavile letos, že dolgo ne pomnijo. Posevki so skoraj vsi uničeni. Nekateri kmetje sploh ne bodo mogli nič požeti. Banska uprava je priskočila kmetom na pomoč tako, da je brezplačno razdelila večje množine strupa proti poljskim mišim.

Dolga leta je občino goljufal občinski tajnik v Senti. Nedavno so odkrili njegove sleparije, ki so znašale kar tri milijone in pol. Čim pa je razkritje prišlo v javnost, so se začele vrstiti prijave. Preiskava je do danes ugotovila, da je tajnik Malolugarski poneveril nič manj kakor sedem milijonov. Pomagali so mu pri delu še občinski blagajnik, podtajnik in občinski eksekutor. Komisija, ki preiskuje vse poslovanje občinskih uradnikov, dela že nekaj mesecev in le polagoma odkriva vse poneverbe. Štiri leta so občinski tajnik in njegovi prijatelji kradli denar in ponarejali knjige tako spretno, da ima preiskovalna komisija izredno težko delo.

Predsednik b. HSS dr. Vladko Maček je včeraj odpotoval iz Zagreba. Odšel je na svoje posestvo Kupinec. Tamkaj bo ostal vso poletje, razen če bi bila zaradi kakih dogodkov potrebna njegova navzočnost v Zagrebu.

Na šahovskem turnirju v Rogaški Slatini so včeraj naši domači mojstri beležili slab dan. Skoraj vsi so bili poraženi po tujcih. Edino Vasja Pirc je včeraj uspel, ker je premagal Zemunčana Matvejeva. S to zmago se je Pirc prerinil spet malo bolj v ospredje in si poboljšal izglede za prvaka države.

Bosanska Bratovska skladnica ima po zadnji statistiki 12.852 članov, a podpore daje 350 članom. Člani so v zadnjih petih letih zaslužili 3 milijone dnevnih mezd v vrednosti 105 milijonov dinarjev. Od tega so plačali v Bratovsko skladnico nekaj več kakor sedem milijonov. Istočasno pa so lastniki rudnikov plačali v skladnico 9 milijonov.

V Banatu, Bački in Sremu bo tudi letošnja žetev obilna, vendar ne tako bogata kakor lani. Povprečno cenijo žetev na 20% manj kakor lani. Prav tako se sme upati na dobro letino pri koruzi in drugih vrstah žita. Le sadje kaže slabo. Sliv bo baje kar za 80% manj kakor lani.

Človek - radio-antena

Pred nekaj dnevi smo na tem mestu poročali o dveh Čehih, ki sta kazala na sebi čudne električne lastnosti. Ta primer je vzbudil veliko pozornosti ne samo v ožjem znanstvenem krogu, pač pa tudi v ostalem svetu. Ta čudovita Čeha iz Moravske Ostrave sta še danes predmet živahnega razmotrivanja v znanstvenem svetu. Vendar celo največji učenjaki zmajujejo z glavami in priznavajo, da je ta pojav do danes še popolnoma nerazumljiv, nerešena uganka. Je pa tudi v resnici nekaj nezaslišanega, kaj ta dva Čeha, 21 letni delavec Franc Sykora in 35 letni monter Rudolf Vltavsky, vse zmoreta! Ta dva imata med drugim to moč, da svoje telo s pomočjo gotovih dihalnih vaj in gimnastike spremenita v radiosprejemno postajo, s pomočjo katere bi bilo mogoče slišati najrazličnejše evropske radio prenose. To pa je vendar nekaj, čemer človek ne verjame kar tako lahko.

Dober psiholog in tisti, ki se na radijsko tehniko dobro razume, bo najbrž v prvem trenutku smatral te umetnosti, ki jih proizvajata ta dva električna Čeha iz Moravske Ostrave, za precej posrečen in skrbno naučen trik. Odkod naj bi tudi dobilo človeško telo to sposobnost, da bi sprejemalo radijske valove brez posredovanja kakšnih radijskih aparatov, in bi povzročilo, da bi jih, spremenjene v zvočne valove, slišali tudi drugi ljudje?! Vendar pa mora biti na tem pojavu iz Moravske Ostrave nekaj resnega, že zato, ker ta pojav ni do danes prvi te vrste, pač pa jih je bilo že nešteto na najrazličnejših koncih sveta. Razložiti jih dosedaj še niso znali niti najbolj modri znanstveniki.

Tako je imel pred nekako dvema letoma londonski profesor dr. Avery na svoji kliniki nekega človeka, ki je kazal prav slične, nerazumljive pojave na svojem električnem telesu. To je bil nek starejši človek, po imenu Huxley, ki je zdravniku zače! tožiti, da ga od časa do časa preganjajo nekake

glasbene halucinacije.

Zdravnik dr. Avery je bil trdno prepričan, da tega izrednega možakarja res preganja kakšna gotova ideja. Čez nekaj časa pa se je vendar moral uveriti o tem, da Huxley ne kaže niti v najmanjši meri kakšnih znakov duševne zmedenosti.

Po nekaterih ponovnih poizkusih, kaj je prav za prav z onimi glasbenimi halucinacijami, je prišel zdravnik, z njim vred pa tudi njegovi tovariši, do tehle ugotovitev: Huxley, ki nima sicer prav nikakega smisla za glasbo, je opravljal funkcijo radio-sprejemnega aparata. To je torej nekak

živ radio zvočnik - živa antena.

Nek zdravnik v bolnišnici sv. Jurija v Londonu, ki je tam poslušal radio, je pri tem točno slišal, kako poje omenjeni Huxley prav takšne melodije, pa ne z glasovnim organom, pač pa s svojim telesom kot zvočnik. Huxley pri tem ni imel moči, da bi dojemal glasbo s svojimi ušesi. To oddajano glasbo so sprejemali naravnost možgani, ne da bi pri tem sami opravljali kak posel, da, celo proti njihovi volji. Tudi to so počasi ugotovili, da more ta človek sprejemati s svojim telesom kot zvočnikom le glasbo ene same oddajne postaje. To bi se z drugimi besedami reklo, da so bili njegovi možgani uglašeni na gotovo valovno dolžino.

Zdi se sedaj, da te zmožnosti, ki jih je pred dvema letoma kazal v Londonu omenjeni Huxley, še vedno niso tako velike kakor pa jih sedaj pripisujejo obema Moravčanoma iz Ostrave. Kajti ta dva imata to moč — če ne nastopi kakšna višja sila — da njuni telesi lahko sprejemata prav kakor dva radijska zvočnika program vsake radio-oddajne postaje, pa naj oddaja na kateremkoli radio-valu. Moreta tudi točno razločevati dve različni radio-oddajni postaji, ki oddajata n. pr. na istem valu. Ta prenos pa lahko napravita dojemljiv tudi za druge ljudi, ki nimajo takšnih električnih lastnosti.

Svoje električne čarovnije ta dva Čeha razkazujeta v neki kleti, izven nje vsega tega ne zmoreta. Pripravc, ki jih pri tem uporabljata, so skrajno skromne. Praški profesorji fizike so na obeh ugotovili veliko električno napetost, vendar ne pri obeh enako. Ta električna napetost pa je lahko pozitivna ali pa negativna. Oba imata to moč, da s samim dotikom z roko lahko prižgeta električno svetiljko.

Predno začneta z lastnimi telesi kot z zvočniki izvajati ta ali oni radijski program, vselej prej delata gotove dihalne vaje, ki vznemirijo vse mišičje v zgornje delu telesa. S tem, pravita, se njuni telesi naelektrita. Nato si podasta roko, z drugo pa vsak od njiju prime za stikalo pri zvočniku. Čez nekaj minut se že začne jasen prenos radio programa vsake poljubne postaje, torej na tem ali onem valu. Neki Ostravčan, ki je na teh dveh ljudeh odkril te posebnosti, da se lahko porabita kot radio-sprejemni postaji, lahko priključi na svojevrsten zvočnik celih deset oddajnih postaj.

Profesorji, ki so prvi preiskovali ta zanimiv primer, so bili v začetku mnenja, da ta dva Ostravčana samo varata, da bi obrnila nase pozornost. Toda kmalu so se morali prepričati, da tu ne more biti govora o kakšnih prevarah. Menda bi bilo še najprimernejše ta dva človeka imenovati »živi anteni«, saj ona dva prav za prav lovita električne valove in jih oddajata naprej zvočniku. Ti dve »živi anteni« izjavljata, da sta pripravljeni priti celo v Prago, da tudi tam v električnih laboratorijih pokažeta svojo umetnost.

Prav posebno zanimivo pa je to, da so vsi ti radio prenosi, pri katerih torej nekako posredujeta omenjena dva Ostravčana, izredno čisti in brez vsakršnih motenj. Glasovi izredno lepo zvene, mnogo lepše kakor če bi jih poslušali pri kakšnem drugem radijskem prenosu. Pri vsem tem pa ne gredo ti poizkusi brez sprememb in kvarnega vpliva za oba električna moža. Na njih so opazili, da so njuni poizkusi v zvezi z velikimi fizičnimi in duševnimi napori.

Hipnotizem - električni pojav

Pariški fizik profesor Lakhovsky je mnenja, da ima tudi hipnotizem neko zvezo z elektromagnetnimi pojavi. Kdor zna hipnotizirati, ta naj bi po tem naziranju imel moč, da se s pomočjo elektromagnetičnih valov polasti možganov drugega človeka. Najprej mu je treba poiskati primerno valovno dolžino, nato pa mu vsiliti svojo voljo. Prav na tem principu naj bi tudi slonelo vprašanje hipnotizirania na daljavo.

Za svojo teorijo je omenjeni pariški učenjak doprinesel dokazov. Posrečilo se mu je, da je elektromagnetične valove, ki prihajajo iz možgan, s pomočjo zelo kompliciranih aparatov ojačil in jih tudi nazorno narisal. Posebno učinkovit je bil tale poskus:

Človeka, ki ima sposobnosti, da hipnotizira, so postavili v neko od tal izolirano celico. Tu je hipnotiziral nekega psa. Medtem pa so ga spravili brez njegove vednosti v stik z zemljo. V tem trenutku je učinek hipnoze prenehal. Pokazala pa se je, čim je bila zveza z zemljo spet prekinjena. Tudi ta primer govori za to, da so hipnotični valovi elektromagnetične narave.

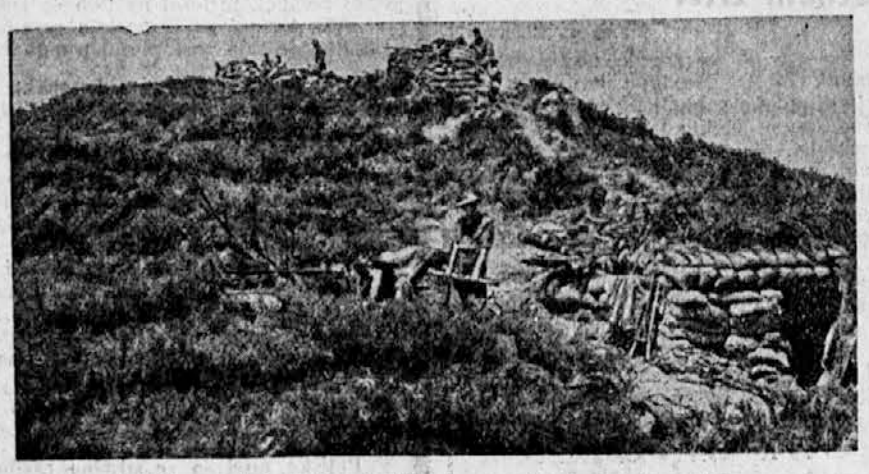

Vojaške postojanke nad Bilbaom pred njegovim padcem.

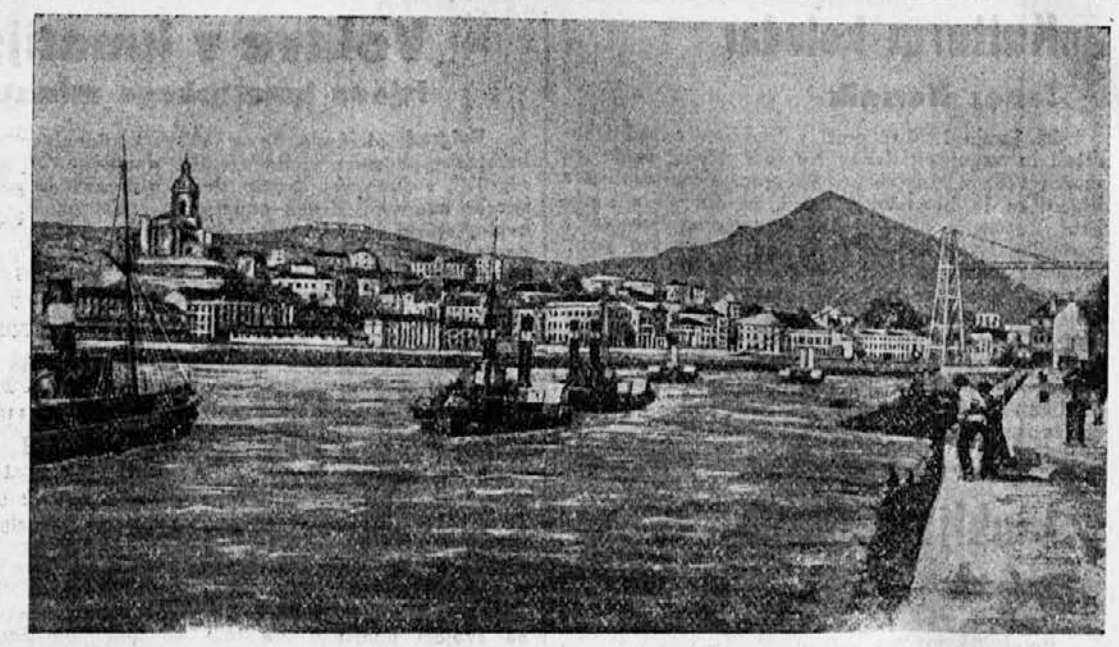

Pogled na špansko mesto Bilbao.

Pariška razstava in prazen žep

Že na takšni razstavi, kakor je n. pr. vsakoletni ljubljanski velesejem, mora imeti človek precej cvenka v žepu, če hoče kaj kupiti, ali če se hoče zabavati. Niti malo primere pa ni s tem, če se naenkrat pojaviš na svetovni razstavi, kakršna je letos v Parizu. Tam mora človek imeti res precej denarja. Vse restavracije in kavarne, ki jih ni malo, so izredno drage. Po nekod dobiš n. pr. na tej svetovni razstavi skodelico kave za nič manj kot za 35 dinarjev v našem denarju. To je torej še mnogo dražje, kakor po najbolj razkošnih ponočnih barih po evropskih velemestih. Kako so te cene prav za prav velike, spoznamo šele potem, če pomislimo, da stane n. pr. skodelica kave v neposredni bližini izven razstavnih prostorov komaj dinar in pol. V židovskem paviljonu, ki se imenuje »Izrael v Palestini« (v njem je mičen vrtič z okusno restavracijo) stane mal kozarec brezalkoholne pijače približno sedem dinarjev.

Sicer človek malo vidi, če plača samo vstopnino na to razstavo. Če hočeš kaj več videti, moraš skoraj pri vsakem razstavnem paviljonu še posebej plačati vstopnino. Za vstop v paviljon, v katerem imajo razstavljene vse nove izume, plačaš še posebej kakšnih osem dinarjev, če si hočeš ogledati cvetlične paviljone, rabiš spet še nekako 10 Din itd. Vstop v drevored, kjer se lahko malo ohladiš in odpočiješ, in ki prav za prav ne spada več k razstavišču, te stane spet skoro dva kovača. Poleg vsega tega pa bi človek skoro moral imeti kar neprestano denarnico v rokah, kajti kamor se le zganeš, povsod postaneš prav hitro lažji...

Zanimiva novost na letošnji svetovni pariški razstavi so lični avtotaksiji, ki jih uporabljajo kot rešilne avtomobile. To so majhni, trikolesni vozički, ki jih je treba seveda potiskati z roko in ki imajo spredaj celo aparat, s katerim se avtomatično zapisuje hitrost premikanja.

Velik naval je bil na tej svetovni razstavi tedaj, ko so začeli prodajati nove, nalašč za to priliko izdane razstavne pisemske znamke. Te marke so bile izdane na dan, ko je bila odprta razstava pisemskih znamk. Vsak obiskovalec je lahko kupil samo po eno. Stala je pet frankov, čeprav je bila vrednost, ki je bila na njej zapisana, naravnost neznatna. Kdor jo je po dolgem čakanju nazadnje le mogel kupiti, jo je pri izhodu tudi že lahko prodal naprej, pa ne več tako poceni, kakor jo je dobil, pač pa najmanj štirikrat tako drago. Lahko si predstavljamo, da so nekateri, ki so bili bolj podjetni ali morda bolj sitni in vsiljivi, delali ravno s temi nedolžnimi znamkami prav lepe dobičke. Recimo, da so šli te znamke kupovat od kakšne družine številni člani in so jih nato vsi prodali za štirikratno ceno naprej. Na ta način so prav lahko zaslužili tako lep denar, kakor ga morda sicer niso ves mesec, če so vsi pridno delali.

Človek pa v takšnem primeru, ko so razstave, mnogo ne varčuje z denarjem, ker ima navado v vsako stvar vtakniti svoj nos. V večini razstavnih paviljonov je gotovo precej zabavno, le Švicarji so se menda nekaterim hudo zamerili s tem, da so v svojem paviljonu obesili kravje zvonce, ki neprestano zvone. Tem so morali zaradi številnih pritožb iztakniti male kembeljčke, tako da sedaj človek, ki vstopi v ta paviljon, ne dobi nič več občutka, kakor da je na planšarijah.

Naročajte Slovenski dom!

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Četrtek, 24. junija: 12 Sinfonične pesnitve (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Po domače (Magistrov trio) — 14 Vreme, borza — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Dve leti vlade dr. M. Stojadinoviča (Djura Jankovič min.) — 19.50 10 minut zabave — 20 Saljapin poje (plošče) — 20.10 Ob 10 letnici popolne borze v Ljubljani (g. Jože Kovač) — 20.30 Večer bolgarske glasbe. Sodelujejo gg. Slavko Osterc (uvodna beseda), prof. M. Lipovšek (klavir) in Vekoslav Janko (bariton) — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Radijski orkester.

Drugi programi

Četrtek, 24. junija: Belgrad: 20 Orkestralni koncert — 21.10 Narodne pesmi — *Zagreb:* 20 Prenos iz Osijeka — *Dunaj:* 20.15 Kres — 21.15 Harfa in kitara 22.20 Rahmaninova sonata — 23.05 Plesna glasba — *Budimpešta:* 19.40 Plesna glasba — 22.20 Ciganska glasba — *Trst-Milan:* 17.15 Vokalni koncert — 21 Opera »V pravljični deželi« — *Rim-Bari:* 21 Vokalni koncert 22 Simfonični koncert — *Praga:* 20.40 Narodne pesmi Simfonični koncert — 22.20 Brahmsov kvintet

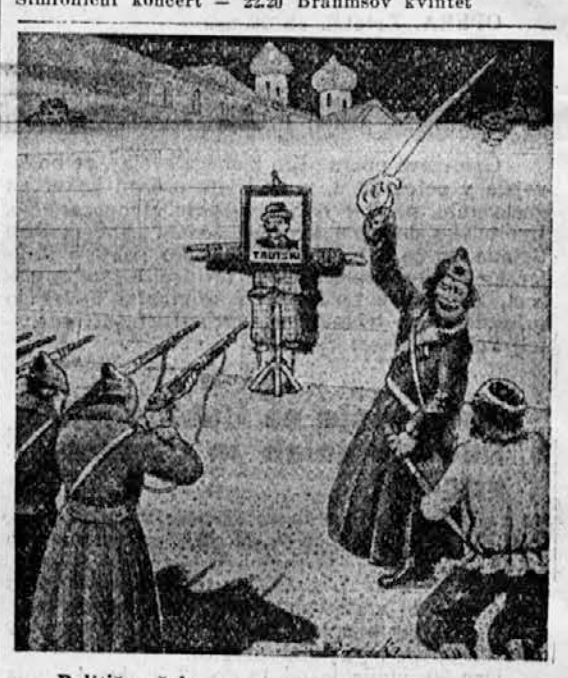

Politična šala...

Ampak, poslušaj, tovariš, naš rdeči očka Stalin pa res za vse skrbi!

24

LJUBEZEN, KI UBIJA

Kaj pa, če so bile te muke in ta bolezen tudi posledica tiste temne skrivnosti, ki je ni bilo mogoče spraviti s sveta in ki je budila v njem vest in kesanje? Ali nisem vedel že iz lastne skušnje, da sta narava in vest v zvezi. Ali nisem vedel, kako vpliva na zdravje kaka neizogibna misel, ki ji ni mogoče nikakor uiti? Ali nisem vedel tega, jaz, ki nisem mogel prenesti nobenega razburjenja, ne da bi mi vzelo vse moči in me spravilo čisto iz tira.

Spet sem čutil, da se me polaščajo sumnje. Bil sem kakor ladja v viharju, ki se dviga in pada. Popotnika na njej mečejo valovi gor in dol, smrtni znoj ga obliva, moči mu pojemajo, in pri vsakem sunku se mu zdi, da bo umrl.

XI.

Proti tej neznosni bolezni nisem imel drugega zdravila kot tisto, ki mi je pomagalo pri materi. Če me je mučila domišljija, si je bilo treba ob njej poklicati v spomin resničnost. Treba je bilo priti bliže tistega človeka, ki sem ga sumil. Treba mu je bilo pogledati naravnost v obraz. Moral sem ga videti takega, kakršen je bil v resnici, ne samo takega kakršnega sem videl, ko je bil bolj vročičen, od dne do dne manj sposoben, da bi presodil misli in podobe, ki so se porajale v njem. Potem bom vsaj lahko ločil, ali je bilo vse, kar sem videl na njem, to res, ali pa sem bil samo žrtev navideznega strahu. Čim prej se to zgodi, tem boljše bo, zakaj moja bojazen je v samoti vedno bolj rasla.

Glava mi je bila vsa motna in znešena. Končno nisem o vsem nič več dvomil. Stvari, ki bi bile lahko kvečjemu zelo šibek dokaz, so se mi zdele nadvse važne. Bil je zadnji čas, da sem odgovoril na vse to z dejanji. Saj bi tudi koristilo mojemu iskanju, če bi me to svidenje z očimom pripeljalo do tega, da bi nadaljeval tako naprej. Vedel sem dobro, če se to ne zgodi, bom padel v tisto nemirno duševno stanje, ki sem ga tako dobro poznal in ki mi je jemalo sposobnost za vsako hladnokrvno dejanje.

Odločil sem se torej, da zapustim tetin dom v Lompiegneu. Hotel sem se vrniti v Pariz, da bi videl očima. Po prvem vtisu, ki ga bo naredila nanj moja navzočnost, ki je ni pričakoval, bom sklepal, koliko podlage imajo moje sumnje.

Govoril sem si takole: če je bil očim kaj zapleten v umor mojega očeta, se je moral bati, da ne bi teta morda česar uganila. Tetino vedenje je bilo vljudno samo na zunaj in na videz. Termond jo je sam zase zelo sovražil, ona pa je tudi komaj čakala, da mu je izginila izpred oči. Če je bil česa kriv, ali mu ni moralo priti na misel, da mi je starka na smrtni postelji zaupala vse, kar je mislila o njem?

Ta moj obisk bo prišel tako nenadno, da se ne bo mogel pripraviti nanj, kakor se je lahko pripravil prej, ko je vedno vedel, kdaj bom prišel.

Jaz bi ničesar ne izgubil, če bi to poizkusil. Kvečjemu sem tvegal, da mi bodo dvomi ostali. Zelo verjetno pa je bilo, da se mi bo vse na mah razjasnilo.

Vrnil sem se torej v Pariz, ne da bi komu kaj sporočil. Še slugo in vratarja nisem nič obvestil. Takoj, ko sem prišel domov, sem se napotil do ulice, kjer sta stanovala mati in očim.

Še zdaj se te poti natanko spominjam, kakor da je vse živo pred menoj. Ob dveh popoldne sem se ustavil pred vrati. To je bil trenutek, ko sem bil prepričan, da bom dobil gospoda Termonda doma. Ponavadi je po kosilu do treh ostal v salonu in kadil. Potem sta mati in on odhajala na razne obiske in sta se vračala domov okrog sedmih zvečer.

Prišel sem peš. Čimbolj sem se bližal cilju, tembolj so se mi moje misli zdele neresnične in nespametne. Pogum mi je začel upadati in obupaval sem, da bi utegnil uspeti.

Pozvonil sem. Čez pol minute, ki se mi je zdela dolga kakor večnost, so se vrata odprla. Zagledal sem stare, dobro znane prostore.

Vratar, ki me je pozdravil, ni bil več tisti, kakor včasih, ki sem se ga tako bal, dokler sem bil majhen. Sluga, ki mi je odprl vrata, je bil pa še stari.

Na vprašanje mi je odgovoril, da je mati doma in gospod Termond tudi. Pri njima je njuna prijateljica, neka gospa Bernardova.

To je bila znana ženska, ki pa ni bila na posebno dobrem glasu. Zazdelo se mi je, da danes ne bom mogel izpolniti svoje naloge. Namesto da bi dosegel, kar sem se namenil, se bomo pogovarjali o modnih stvareh: o klobukih in kar je še podobnih reči.

Sluga me je peljal v salon, ki sem ga tako dobro poznal. Tam je stal tisti turški divan in je bilo polno zelenja. Pohištvo je bilo vse zvito in načičkano, po tleh so ležale preproge v nežnih barvah. Tam, kjer je nekdaj stala očetova slika, je bila zdaj omara polna knjig. S stropa je visel velik japonski senčnik.

Na prvi pogled sem zagledal mater, ki se je zibala v amerikanskem naslonjaču in brskala z grebljo žerjavico v kaminu. Gospa Bernardova je držala v eni roki muf, z drugo pa je mahala med govorjenjem. Gospod Termond je oblečen v suknjo stal s hrbtom proti peči. Eno nogo je skrčil, kakor da bi si rad ogrel podplat na čevlju. Kadil je cigaro.

Ko sem vstopil, je mati nalahno zavpila v veselem presenečenju. Takoj je vstala, da me sprejme. Gospa Bernardova se je brž nakremžila, kakor da mi hoče izraziti sožalje nad nesrečo, ki me je zadela.

Vse te podrobnosti sem zapazil na prvi pogled. Opazil sem tudi, da se je gospod Termond nenadno zganil in da so mu veke začele drhteti. Videl sem na njem, da je neprijetno presenečen. To je povzročila moja navzočnost.

Ali nisem bil jaz tudi presenečen in razburjen? Prisegel bi bil, da se mu je to minuto krčilo srce tako kakor meni, da ga je navdajalo nadvse neprijetno čustvo.

Kaj neki je čutil ta trenutek? Ali se je pretakalo od njega proti meni prav tako nevidno sovraštvo, ki sem ga čutil jaz do njega? Ali je to dokazovalo, da je ta človek res morilec? Saj je bil on samo moj očim, nič drugega. Očim, ki ne ljubi svojega pastorka. Saj to vendar ni tako čudno.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din, za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.